

USTAWA

z dnia 20 marca 1950 r.

o przejęciu przez Państwo dóbr martwej ręki, poręczeniu proboszczom posiadania gospodarstw rolnych i utworzeniu Funduszu Kościelnego.

Dekret Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej zapowiedział, że o położeniu prawnym nieruchomości ziemskich, należących do Kościoła Katolickiego lub gmin wyznaniowych innych wyznań, orzeknie Sejm Ustawodawczy.

W wykonaniu tej zapowiedzi, celem usunięcia pozostałości przywilejów obszarniczo-feudalnych w dobrach martwej ręki oraz celem materialnego zabezpieczenia duchowieństwa, stanowi się, co następuje:

Art. 1. 1. Wszystkie nieruchomości ziemskie związków wyznaniowych przyjmuje się na własność Państwa.

2. Nie podlegają przejęciu kościelne nieruchomości ziemskie, stanowiące gospodarstwa rolne proboszczów (art. 4 ust. 2 i 3), które Państwo poręcza pełniącym te funkcje duchownym, jako podstawę ich zaopatrzenia.

3. Rada Ministrów może postanowienia ust. 2 rozciągnąć w drodze wyjątku również na gospodarstwa rolne, nie objęte przepisami tego ustępu.

4. Dochody z przejętych nieruchomości przeznaczone są wyłącznie na cele kościelne i charytatywne zgodnie z postanowieniami niniejszej ustawy.

5. Minister Rolnictwa i Reform Rolnych ustali szacunek dochodów, o których mowa w ust. 4, według norm Państwowego Funduszu Ziemi.

Art. 2. 1. Wszystkie ulegające przejęciu nieruchomości ziemskie przechodzą z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy z mocy prawa na własność Państwa bez odszkodowania i wolne są od jakichkolwiek obciążeń, z wyjątkiem przewidzianych w niniejszej ustawie, wraz z wszystkimi znajdującymi się na tych nieruchomościach budynkami, przedsiębiorstwami, zakładami oraz inwentarzem żywym i martwym, o ile niniejsza ustawa nie stanowi inaczej.

2. Minister Administracji Publicznej wyłączy od przejęcia miejsca, przeznaczone do wykonywania kultu religijnego, jak również budynki mieszkalne, stanowiące siedzibę klasztorów, kurii biskupich i arcybiskupich konsystorz i zarządów innych związków wyznaniowych — choćby budynki te lub miejsca stanowiły część nieruchomości, podlegających przejęciu na własność Państwa.

3. Rada Ministrów może rozszerzyć zakres przedmiotów majątkowych, podlegających wyłączeniu w myśl ust. 2.

Art. 3. 1. Pozostają nienaruszone prawa użytkownika nieruchomości ziemskich lub ich części, przejętych na rzecz Państwa, przysługujące bezrolnym, małorolnym i średniorolnym chłopom, wynikające z ważnie zawartych umów dzierżawnych, obowiązujących w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy.

2. Wszelkie inne umowy dzierżawne lub prawa użytkownika nieruchomości ziemskich, przejętych na rzecz Państwa lub ich części mogą być przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Administracji Publicznej uznane za wygasłe bez odszkodowania.

3. Umowy zbycia podlegających przejęciu nieruchomości ziemskich lub ich części, dokonane po dniu 22 lipca 1944 r. z wyjątkiem umów, zawartych na rzecz bezrolnych, małorolnych i średniorolnych chłopów, mogą być przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Administracji Publicznej uznane za nieważne.

4. Ministrowie Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Administracji Publicznej mogą swoje uprawnienia przekazać podległym organom.

Art. 4. 1. Nieruchomościami ziemskimi związków wyznaniowych w rozumieniu niniejszej ustawy są wszelkiego rodzaju nieruchomości ziemskie, należące do kościoła lub innego związku wyznaniowego albo do ich instytucji, zakładów, zakonów, zgromadzeń lub jakichkolwiek innych jednostek organizacyjnych i organów, bez względu na ich formę prawną oraz cele, na jakie dotychczas obracane były dochody z tych nieruchomości.

2. Gospodarstwami rolnymi proboszczów, które Państwo poręcza tym duchownym na podstawie art. 1 ust. 2, są nieruchomości ziemskie (ust. 1), znajdujące się w posiadaniu proboszczów (choćby były oddane w dzierżawę) w granicach do 50 ha, a na terenie województw: poznańskiego, pomorskiego i śląskiego — do 100 ha.

3. W przypadku, gdy gospodarstwo rolne proboszcza przekracza granicę obszaru, określoną w ust. 2, przejęciu na rzecz Państwa podlega jedynie nadwyżka obszaru ponad tę granicę.

4. O tym, czy nieruchomość ziemską posiada charakter nieruchomości związku wyznaniowego w rozumieniu ust. 1, orzeka Minister Administracji Publicznej.

5. O tym, czy nieruchomość stanowi gospodarstwo rolne proboszcza (ust. 2), orzeka Minister Administracji Publicznej. O określeniu nadwyżki, podlegającej przejęciu (ust. 3), orzeka Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Administracji Publicznej. Ministrowie mogą swoje uprawnienia, przewidziane w niniejszym ustępie, przekazać podległym organom.

Art. 5. 1. Minister Rolnictwa i Reform Rolnych obejmie niezwłocznie nieruchomości ziemskie, podlegające przejęciu na własność Państwa z tym, że objęcie nadwyżek obszaru gospodarstw rolnych proboszczów (art. 4 ust. 3) nastąpi dopiero po wydaniu orzeczenia o określeniu nadwyżki w trybie art. 4 ust. 5.

2. Rada Ministrów określi zasady zarządzania przejętymi nieruchomościami.

Art. 6. Jeżeli przejęciu podlega nadwyżka obszaru gospodarstwa rolnego proboszcza (art. 4 ust. 3), a w skład tego gospodarstwa wchodzi budynki oraz inwentarz żywy i martwy — Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Administracji Pub-

licznej zapewni temu gospodarstwu niezbędne do jego prowadzenia budynki oraz inwentarz żywy i martwy.

Art. 7. 1. Rada Ministrów może niektóre kategorie nieruchomości ziemskich, podlegających przejęciu na podstawie niniejszej ustawy albo też poszczególne obiekty pozostawić w zarządzie i użytkowaniu kościelnych instytucji, zakładów, zgromadzeń lub innych kościelnych jednostek organizacyjnych i organów albo też przekazać te nieruchomości w ich zarząd i użytkowanie.

2. Rada Ministrów ustali tryb zarządu i użytkowania (ust. 1), a w szczególności określi, czy oddanie w zarząd i użytkowanie nastąpi za odpłatą na rzecz Funduszu Kościelnego, czy bez odpłaty.

Art. 8. Dochód z nieruchomości ziemskich, przejętych na mocy niniejszej ustawy, oraz dotacje państwowe, uchwalane przez Radę Ministrów, tworzą Fundusz Kościelny.

Art. 9. 1. Fundusz Kościelny świadczyć będzie na następujące cele:

- 1) utrzymanie i odbudowa kościołów,
- 2) udzielanie duchownym pomocy materialnej i lekarskiej oraz organizowanie dla nich domów wypoczynkowych,
- 3) objęcie duchownych ubezpieczeniem chorobowym na koszt Funduszu Kościelnego w przypadkach uzasadnionych,
- 4) specjalne zaopatrzenie emerytalne społecznie zasłużonych duchownych,
- 5) wykonywanie działalności charytatywno-opiekuńczej.

2. Rada Ministrów może rozszerzyć zakres celów Funduszu Kościelnego również na inne potrzeby kościelne i charytatywne.

Art. 10. 1. Fundusz Kościelny podlega nadzorowi Ministra Administracji Publicznej.

2. Statut, uchwalony przez Radę Ministrów, określi organizację Funduszu Kościelnego, sposób tworzenia jego organów i zasady działalności.

3. Statut Funduszu Kościelnego zabezpieczy przeznaczenie na cele danego związku wyznaniowego dochodów, płynących z nieruchomości, przejętych od tego związku oraz zapewni udział duchowieństwa i wierzących w organach Funduszu.

Art. 11. Rada Ministrów w drodze rozporządzenia wyda przepisy niezbędne dla wykonania art. 1 — 3, a w szczególności ustalić może, jakie długi i ciężary, ciążące na przejętych nieruchomościach, zostaną utrzymane oraz określi sposób ustalania czynszu dzierżawnego w przypadkach przewidzianych w art. 3 ust. 1 i 2.

Art. 12. Kto udaremnia lub utrudnia wprowadzenie w życie postanowień niniejszej ustawy lub nawołuje do czynów skierowanych przeciw jej wykonaniu albo publicznie pochwała takie czyny — podlega karom, przewidzianym w obowiązujących ustawach za takież przestępstwa, skierowane przeciw reformie rolnej.

Art. 13. Wykonanie ustawy porucza się Ministrom: Administracji Publicznej, Rolnictwa i Reform Rolnych, Sprawiedliwości i Finansów.

Art. 14. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *B. Bierut*

Prezes Rady Ministrów: *J. Cyrankiewicz*

Minister Administracji Publicznej: *Wł. Wolski*

Minister Rolnictwa i Reform Rolnych: *J. Dąb-Kociol*

Minister Sprawiedliwości: *H. Świątkowski*

Minister Finansów: *K. Dąbrowski*